

Sygn. akt IX Ca 1382/22

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Jacek Barczewski
-----------------	----------------------

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2023 r. w Olsztynie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

z udziałem Skarbu Państwa - Nadleśnictwa M.

o zasiedzenie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego w Kętrzynie z dnia 21 października 2022 r., sygn. akt I Ns 398/17

p o s t a n a w i a :

I. zmienić zaskarżone postanowienie w części nadając mu następujące brzmienie:

1. stwierdzić, że poprzednik prawny wnioskodawczyni – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. – nabyła z dniem 7 stycznia 2011 r. przez zasiedzenie na nieruchomościach uczestnika Skarbu Państwa - Nadleśnictwa M. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z urządzeń przesyłowych :

a) gazociągu ś/c DN 100 stalowym oraz układu zaporowo- upustowego (ogrodzonego siatką metalową) przebiegających przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości S., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

b) gazociągu ś/c DN 75 Polietylen SDR 11, gazociągu ś/c DN 75 Polietylen SDR 11, gazociągu ś/c DN 100 ST L=15,31 m przebiegających przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości S., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

c) gazociągu ś/c DN 100 ST , gazociągu n/c DN 100/ ST, przyłącza n/c DN 50 ST przebiegających przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

d) gazociągu ś/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

e) gazociągu n/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

f) gazociągu ś/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

g) gazociągu ś/c DN 100 ST, przyłącza s/c Dn 40 przebiegających przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

h) gazociągu n/c DN 50 ST przebiegającego przez teren działki (...) w obrębie ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

obejmującą uprawnienie do przesyłania gazu, prawo przechodu i przejazdu do urządzeń przesyłowych celem usunięcia awarii, a także wykonanie prac konserwacyjnych, rozbiórkowych, modernizacyjnych, remontowych urządzeń przesyłowych, w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania poszczególnych elementów tych urządzeń, o przebiegu zaznaczonym na mapach sporządzonych przez biegłego geodetę J. Z., znajdujących się na k. 574 – 581 akta sprawy i stanowiących integralną część orzeczenia,

2. oddalić wniosek w pozostałej części,

3. nie obciążać uczestnika kosztami postępowania na rzecz wnioskodawcy.”,

II. oddalić apelację w pozostałym zakresie,

III. nie obciążać uczestnika kosztami postępowania na rzecz wnioskodawcy za postępowanie odwoławcze.

SSO Jacek Barczewski

Sygn. akt: IX Ca 1382/22

UZASADNIENIE

We wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu wniesionym w dniu 04.09.2017 r. wnioskodawca (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniósł o stwierdzenie, że poprzednik prawny wnioskodawcy (...) sp. z o.o. nabyła z dniem 5 grudnia 2010 r. przez zasiedzenie na nieruchomościach uczestnika Skarbu Państwa- Nadleśnictwa M. służebność przesyłu polegającą na nieograniczonym w czasie prawie korzystania z urządzeń przesyłowych :

a) gazociągu ś/c DN 100 stalowy oraz układu zaporowo- upustowego (ogrodzony siatką metalową) przebiegających przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości S. , gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

b) gazociągu ś/c DN 75 Polietylen SDR 11, gazociągu ś/c DN 75 Polietylen SDR 11, gazociągu ś/c DN 100 ST L=15,31 m przebiegających przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości S. , gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

c) gazociągu ś/c DN 100 ST, gazociąg n/c DN 100/ ST, przyłącze n/c DN 50 ST przebiegających przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś. , gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)

d) gazociągu ś/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

e) gazociągu n/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

f) gazociągu ś/c DN 100 ST przebiegającego przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)

g) gazociągu ś/c DN 100 ST, przyłącza s/c Dn 40 wybudowanych w 1986 r. przebiegających przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)

h) gazociągu n/c DN 50 ST przebiegającego przez teren działki (...) oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) położonej w miejscowości Ś., gmina R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)

obejmujących uprawnienie do przesyłania gazu, prawo przechodu i przejazdu urządzeń przesyłowych celem usunięcia awarii, a także wykonanie prac konserwacyjnych, rozbiórkowych, modernizacyjnych, remontowych urządzeń przesyłowych, w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania poszczególnych elementów gazociągów i przyłączy.

Wnioskodawca wniósł ponadto o zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania, w tym zastępstwa prawnego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa według norm przepisanych.

Wnioskodawca wskazał, iż od momentu zakończenia budowy gazociągi pracują nieprzerwanie, nie była dokonywana ich żadna przebudowa. Urządzenia przez cały czas funkcjonowania były eksploatowane, konserwowane, doglądane przez poprzednika prawnego wnioskodawcy a następnie przez wnioskodawcę. Wskazując na powyższe wnioskodawca podniósł, iż po jego stronie zostały spełnione wszystkie przesłanki zasiedzenia służebności przesyłu tj. trwałego i widocznego urządzenia przesyłowego, nieprzerwane posiadanie służebności oraz upływ terminu zasiedzenia. Wnioskodawca podniósł, że dla spełnienia przesłanki trwałego i widocznego urządzenia w przypadku podziemnych urządzeń przesyłowych wystarcza wiedza o usytuowaniu na nieruchomości zaworu gazociągu oraz słupka znacznikowego, a także o usytuowaniu na nieruchomościach sąsiednich dalszych słupków znacznikowych. Umieszczenie urządzenia przesyłowego pod powierzchnią ziemi nie stanowi zatem o niespełnieniu przesłanki trwałego i widocznego urządzenia.

Uczestnik Skarb Państwa – Nadleśnictwo M. w odpowiedzi na wniosek wniósł o oddalenie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu co do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz oddalenie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu co do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) a także o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych i zwrotu równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Uczestnik wskazał, iż nie kwestionuje, iż na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) znajdują się urządzenia przesyłowe w postaci gazociągu należące obecnie do wnioskodawcy. Uczestnik podniósł, iż w jego ocenie, ani poprzednicy prawni wnioskodawcy, ani sam wnioskodawca, nie uzyskali posiadania służebności przesyłu w dobrej wierze. Objęcie w posiadanie nastąpiło w złej

wierze, gdyż wiadano lub przynajmniej powinno być to wiadome, że nie przysługuje żadne prawo do korzystania z urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach uczestnika. Uczestnik podniósł, iż nie jest słuszne twierdzenie wnioskodawcy, iż w przypadku jego poprzednika prawnego tj. (...) sp. z o.o. z siedzibą w G., początek biegu terminu zasiedzenia to 5 grudnia 1990 r. a koniec wymaganego okresu to 5 grudnia 2010 r.

Postanowieniem z dnia 21 października 2022 r. Sąd Rejonowy w Kętrzynie w punkcie I. wniosek oddalił i w punkcie II. zasądził od wnioskodawcy na rzecz Skarbu Państwa – Nadleśnictwa M. kwotę 497 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny: Właścicielem działek o nr ewidencyjnych (...) i (...) położonych w obrębie S., Gmina R., powiat (...), dla których w Sądzie Rejonowym w Kętrzynie prowadzona jest księga wieczysta o nr (...) jest Skarb Państwa – przy czym nieruchomości te znajdują się w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwo w M.. Przez działkę o nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 stalowy o długości 5,01 m oraz znajduje się na niej układ zaporowo- upustowy ogrodzony siatką metalową o powierzchni 12,60 m². Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 stalowy o długości 15,31 m, gazociąg ś/c DN 100 Polietylen o długości 2 x 67,14 m o łącznej długości 149,59 m. Właścicielem działek o nr ewidencyjnych(...) (...), (...), (...), (...), (...) położonych w obrębie Ś., Gmina R., powiat (...), dla których w Sądzie Rejonowym w Kętrzynie prowadzona jest księga wieczysta o nr (...) jest Skarb Państwa – przy czym nieruchomości te znajdują się w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwo w M.. Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 ST o długości 499,93 m oraz o długości 13,80 m na granicy z działką nr (...) , gazociąg n/c DN 100/ ST o długości 18,16 m, przyłączy n/c DN 50 ST o długości 11,07 m. Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 ST o długości 47,17 m. Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg n/c DN 100 ST o długości 3,19 m. Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 ST o długości 159,57 m. Przez działkę nr (...) przebiega gazociąg ś/c DN 100 ST o długości 36,31m, przyłączy ś/c DN 40 ST o długości 94,00 m. Przez działkę nr (...) przebiega przyłączy n/c DN 50 ST o długości 29,20 m w działce i 10,65 m na granicy działki. Przebieg gazociągu oznaczają elementy naziemne - w działce nr (...) znajdują się 4 słupki betonowe oznaczające przebieg gazociągu, w działce nr (...) znajdują się 2 słupki betonowe, w działce nr (...) znajduje się 1 słupek betonowy, na działce nr (...) znajduje się 13 słupków betonowych. Na działce nr (...) znajduje się na układ zaporowo- upustowy ogrodzony siatką metalową. Gazociąg średniego ciśnienia DN 75 i DN 100 przebiegający przez działki nr (...) w obrębie Ś. oraz przez działki nr (...) w obrębie S. gmina R. został wybudowany w 1986 r. W kolejnych latach do chwili obecnej gazociąg na działkach w S. i w Ś. był poddawany konserwacji, kontroli szczelności, usuwano awarie, dokonywano konserwacji i wymiany elementów naziemnych, dokonywano kontroli nasadzeń.

Kolejno Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca jest następcą prawnym (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. będącej następcą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. , która z kolei jest następcą prawnym będącego przedsiębiorstwem państwowym (...). Zarządzeniem nr 56 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 1 sierpnia 1982 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...), w ramach którego utworzono (...) Okręgowy Zakład Gazownictwa, w skład którego wchodził samobilansujący się Zakład (...) w O.. Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 września 1996 r. w sprawie przekształcenia państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo” z siedzibą w Warszawie w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa (Dz. U. z 1996 r. nr 116 poz. 553) zarządził przekształcenie przedsiębiorstwa (...) w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 21 października 1996 r. przedsiębiorstwo państwowe (...) z siedzibą w W. przekształcone zostało w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa działającą pod firmą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. (...) S.A. zawiązało (...) sp. z o.o. z siedzibą w G., w skład której wchodził Oddział Spółki Zakład (...) w O.. W dniu 1 lipca 2013 r. nastąpiło połączenie na podstawie art. 492 § 1 k.s.h. spółki regionalnej (...) Sp. z o.o. poprzez przeniesienie całego jej majątku na spółkę przejmującą - działającą w tym czasie pod firmą (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.. Z dniem połączenia spółka przejmująca wstąpiła z mocy prawa we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej. Z dniem 12 września 2013 r. nastąpiła zmiana firmy (...) sp. z o.o. na (...) sp. z o.o. – aktualną firmę wnioskodawcy. W toku wskazanych przekształceń przeniesieniu podlegały również składniki majątkowe stanowiące zorganizowane części przedsiębiorstwa, co pociągało za sobą przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych w tym przedmiotowego gazociągu.

Jak ustalił Sąd Rejonowy, w dniu 12.08.2009 r. pomiędzy Skarbem Państwa Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe Nadleśnictwo K., M. oraz S. jako wdzierżawiającym a (...) sp. z o.o. Zakład (...) w O. została zawarta umowa dzierżawy (...), na mocy której wdzierżawiający oddał dzierżawcy do korzystania i pobierania pożytków grunty zgodnie z projektem stanowiącym załącznik nr 1 do umowy, w celu utrzymania i eksploatacji istniejącego gazociągu oraz urządzenia nowego gazociągu wysokiego ciśnienia obok istniejącego, a także dokonywania ich napraw i usuwania awarii. Umowa dotyczyła między innymi działek nr (...) położonych w obrębie K. gmina S. na terenie Nadleśnictwa M.. W dniu 08.02.2016 r. został zawarty pomiędzy wdzierżawiającym a (...) Spółką (...) w W. (następcę prawnego (...) Sp. z o.o. Oddział w O.) aneks do w/w umowy. W dniu 08.04.2010 r. pomiędzy Skarbem Państwa Państwowym Gospodarstwem Leśnym L. Państwowo Nadleśnictwo M. jako wdzierżawiającym a (...) sp. z o.o. Oddział Zakład (...) w O. została zawarta umowa dzierżawy nr (...), na mocy której wdzierżawiający oddał dzierżawcy do korzystania i pobierania pożytków grunty zgodnie z projektem stanowiącym załącznik nr 1 do umowy, w celu utrzymania i eksploatacji istniejącego gazociągu oraz urządzenia nowego gazociągu wysokiego ciśnienia obok istniejącego, a także dokonywania ich napraw i usuwania awarii. Umowa dotyczyła działek położonych w obrębie R., B. gmina S. oraz D., gmina P. na terenie Nadleśnictwa M.. W dniu 12.04.2016 r. został zawarty pomiędzy wdzierżawiającym a (...) Spółką (...) w W. (następcę prawnego (...) Sp. z o.o. Oddział w O.) aneks do w/w umowy. Pismem z dnia 31 stycznia 2017 r. Nadleśnictwo M. zwróciło się do (...) sp. z o.o. Oddział Zakład (...) w O. w związku z bezumownym użytkowaniem przez spółkę gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Nadleśnictwa M. o uregulowanie stanu prawnego przez zawarcie umowy dzierżawy dotyczącej działek o numerach (...). W toku wymiany korespondencji (...) sp. z o.o. Oddział Zakład (...) w O. przedstawił propozycje polubownego załatwienia sprawy poprzez ustanowienie odpłatnej i nieograniczonej w czasie służebności przesyłu w formie aktu notarialnego za jednorazowym wynagrodzeniem.

Następnie także Sąd ustalił, że w dniu 20 lipca 2017 r. został złożony w Sądzie Rejonowym w Kętrzynie pozew z powództwa Skarbu Państwa Nadleśnictwo M. przeciwko pozwanemu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 3 047,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oznaczonych jako działki (...) gmina R. w obrębie ewidencyjnym Ś. oraz działki nr (...) gmina R. w obrębie ewidencyjnym S. stanowiących własność powoda a zajętych pod gazociąg Spółki. W dniu 05.12.2018 r. nastąpiła zmiana siedziby spółki wnioskodawcy z (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. na (...) sp. z o.o. z siedzibą w T.. W dniu 29 marca 2019 r. uczestnik Skarb Państwa - Nadleśnictwo M. wystąpił do Sądu Rejonowego w Olsztynie z wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej przeciwnika (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. wzywając do usunięcia z nieruchomości wzywającego gazociągu wraz z przyłączami i układem zaporowo – upustowym znajdujących się na działkach nr (...) położonych w obrębie S., gmina R. oraz na działkach nr (...) w terminie 2 miesięcy od zawarcia ugody oraz zawarcia umowy dzierżawy, której przedmiotem byłoby korzystanie z nieruchomości wzywającego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie. Sąd I instancji wyjaśnił, że dał wiarę zeznaniom świadka Z. H. tak co do daty posadowienia gazociągu na nieruchomościach uczestnika, którą świadek wskazywał na 1985 r. (budowa została zakończona i gazociąg naniesiony na mapę Starostwa Powiatowego w K. w 1986 r.) jak też co do prac wykonywanych przy urządzeniach przesyłowych na działkach w S. i w Ś. w zakresie konserwacji gazociągu, kontroli szczelności, usuwania awarii, konserwacji i wymiany elementów naziemnych, kontroli nasadzeń. Sąd dokonując ustaleń faktycznych uwzględnił także opinię biegłego geodety J. Z. wraz z opinią uzupełniającą w zakresie przebiegu wskazanego we wniosku gazociągu na nieruchomościach uczestnika i jego długości, w tym zakresie uznając opinie za jasną, pełną, zgodną z zasadami wiedzy. Opinia ta nie była kwestionowana przez strony. W pozostałym zakresie – odnośnie wyznaczenia pasa służebności, opinia ostatecznie okazała się nie mająca istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Jak zauważył Sąd Rejonowy uczestnik nie kwestionował okoliczności, że wnioskodawca użytkuje nitki gazociągu i związane z tym urządzenia znajdujące się na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...), Gmina R., obręb ewidencyjny S. obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...),

Gmina R., obręb ewidencyjny Ś. obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) będących własnością Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwo M.. W ocenie tego Sądu nie budzi wątpliwości, iż nitki gazociągu na przedmiotowych działkach uczestnika położonych w obrębie S. i Ś. zostały wybudowane najpóźniej w 1986 r. Świadczy o tym przedłożona przez wnioskodawcę dokumentacja związana z projektem budowy gazociągu, uzyskaniem stosownych pozwoleń na budowę, zeznania świadka Z. H. jak też informacja ze Starostwa Powiatowego w K. z dnia 15.03.2017 r. Z informacji tej wynika w szczególności, iż w sprawozdaniu technicznym operatu technicznego nr (...) z inwentaryzacji gazociągu średniego ciśnienia DN 75 i DN 100 przebiegającego przez działki nr (...) w obrębie Ś. oraz przez działki nr (...) w obrębie S. napisano, iż wyniki pomiaru skartowano na mapy zasadnicze miejscowości Ś. oraz na nowo założonych arkuszach map. Zgodnie z datą 13.03.1986 r. operat techniczny z inwentaryzacji gazociągu R.- W. został przyjęty do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego i otrzymał numer (...) Za bezsporne, zdaniem tego Sądu, należy uznać także nieprzerwane korzystanie przez wnioskodawcę z urządzeń przesyłowych a także wykonywania prac przy urządzeniach przesyłowych na działkach w S. i w Ś. w zakresie konserwacji gazociągu, kontroli szczelności, usuwania awarii, konserwacji i wymiany elementów naziemnych, kontroli nasadzeń. W ocenie Sądu I instancji za niebudzące wątpliwości należy uznać także następstwo prawne wnioskodawczyni po (...) Spółce (...) z siedzibą w G., a tej z kolei po spółce (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., która z kolei jest następcą prawnym będącego przedsiębiorstwem państwowym (...).

Kolejno Sąd I instancji zauważył, że spór dotyczył spełnienia przez wnioskodawcę przesłanek warunkujących nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu na przedmiotowych nieruchomościach. W szczególności uczestnik kwestionował, iż bieg terminu do zasiedzenia rozpoczął się 5 grudnia 1990 r., kwestionował dobrą wiarę posiadacza służebności, kwestionując, iż w niniejszej sprawie ma zastosowanie 20 letni bieg terminu zasiedzenia, kwestionował, aby poprzednik prawny wnioskodawczyni nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu z dniem 5 grudnia 2010 r. w rozpoznawanej sprawie. Stosownie do treści art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania m.in. gazu, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Zgodnie z przepisem art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Powyższa regulacja weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. W orzecznictwie utrwalony jest jednak pogląd, że w stanie prawnym obowiązującym przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego (vide: uchwała Sądu Najwyższego z 07 października 2008 r., III CZP 89/08, Legalis nr 108114). Zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Stosownie do art. 172 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. nabycie służebności przy uwzględnieniu dobrej wiary, następuje po upływie 20 lat korzystania z trwałego i widocznego urządzenia, natomiast przy uwzględnieniu złej wiary po upływie 30 lat takiego korzystania. Zgodnie natomiast z art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. posiadacz służebności przesyłu, w sytuacji, gdy nastąpiło przeniesienie posiadania, może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika.

Zdaniem Sądu Rejonowego, w stanie faktycznym niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że nitki gazociągu i związane z tym urządzenia znajdujące się na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...), Gmina R., obręb ewidencyjny S., obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...), Gmina R., obręb ewidencyjny Ś., obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie prowadzi księgę wieczystą nr (...) zostały wybudowane w 1986 r. W tym czasie urządzenia przesyłowe posadowione były na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Bieg terminu zasiedzenia służebności urządzenia przesyłowego znajdującego się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, przebiegającego po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, nie mógł się rozpocząć przed dniem 05.12.1990 r. (tak m. in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 04.07.2014 r., II CSK 551/13). Z chwilą wejścia w

życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dopiero w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464) uregulowano, że: "grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność Państwa reguluje odrębna ustawa". Prawo zarządu istniejące w dniu 5 grudnia 1990 r. po stronie państwowych osób prawnych w stosunku do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy (z wyjątkiem gruntów PFZ) przekształciło się więc z mocy prawa z tym dniem w prawo użytkowania wieczystego w rozumieniu kodeksu cywilnego, natomiast w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności (tak uchwała składu siedmiu sędziów - zasada prawna - Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118). Własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach będących wówczas własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo państwowe uzyskiwało na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z 20.12.1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, tj. z dniem 07.01.1991 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) (tak m. in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 12.05.2016 r. IV CSK 510/15 i 509/15, oraz uchwale z 05.06.2018 r., III CZP 50/17).

Kolejno Sąd I instancji stwierdził, że z powyższego wynika, że termin zasiedzenia w okolicznościach sprawy biegł, w zależności od interpretacji cyt. wyżej przepisów, od 06.12.1990 r., ewentualnie od 08.01.1991 r. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie właściwą datą dla początku biegu terminu zasiedzenia jest data 08.01.1991 r. – z tą datą bowiem przedsiębiorstwo państwowe (...) uzyskiwało własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach będących własnością Skarbu Państwa. W związku z tym należało rozważyć, czy objęcie wtedy przez poprzednika prawnego wnioskodawcy w posiadanie zależne tj. w zakresie treści służebności przesyłu, działek nr (...) położonych w obrębie S. oraz działek nr (...) położonych w obrębie Ś. było posiadaniem w dobrej wierze, czy też było to władztwo w złej wierze. Rozstrzygającym momentem dla oceny dobrej, czy złej wiary posiadacza jest data uzyskania posiadania. Późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do tego pierwotnego sposobu nabycia prawa rzeczowego (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03). O przypisaniu posiadaczowi dobrej lub złej wiary przy wykonywaniu posiadania decydują okoliczności opisujące jego stan świadomości w chwili objęcia władztwa nad rzeczą (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10). Późniejsza zmiana świadomości posiadacza nie ma znaczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, nie publ., z dnia 14 marca 2017 r., II CSK 463/16, nie publ., z dnia 14 października 2015 r., V CSK 5/15, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2004 r., I CK 616/03, Biul. SN 2005, nr 1, s. 43). Aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje odnośnie ostatniej przesłanki z art. 292 k.c., że dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa, względnie, gdy posiadacz powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione. Z kolei w złej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo wie, że prawo to mu nie przysługuje albo też ten, kto wprawdzie ma świadomość, co do nieprzysługiwania mu określonego prawa, jednakże jego niewiedza nie jest usprawiedliwiona w świetle okoliczności danej sprawy. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiedza o braku przysługującego prawa, jak i brak takiej wiedzy wynikający z braku należytej staranności, a więc niedbalstwa. Rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w dobrej czy złej wierze, należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności, a domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział

lub powinien wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2019r., IV CSK 390/18, Legalis nr 1891568).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w I instancji stanął na stanowisku, iż przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze. Wskazać należy, iż konsekwencją zmian ustrojowych jakie zaszły w Polsce w 1989 r. - w okolicznościach niniejszej sprawy - był prawny rozdział właściciela nieruchomości od przedsiębiorstwa państwowego, które stało się właścicielem urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzej nieruchomości. Nie był to już ten sam podmiot lecz dwa niezależne od siebie w sensie prawnym i gospodarczym podmioty o zróżnicowanych interesach gospodarczych. Wnioskodawca wraz ze swoimi urządzeniami przesyłowymi znalazł się na terenie obcego podmiotu, z którego nieruchomości korzystał. W ocenie Sądu przedsiębiorca przesyłowy – wnioskodawca w niniejszej sprawie - w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Okoliczność, że wnioskodawca zawarł umowy dzierżawy z innymi nadleśnictwami a także z Nadleśnictwem M. dotyczące innych działek Skarbu Państwa, na których posadowione są różne odcinki gazociągi, świadczy o tym, że wnioskodawca miał wiedzę, iż korzysta z cudzej nieruchomości bez tytułu prawnego.

W konsekwencji powyższych rozważań tenże Sąd uznał, iż wnioskodawca (jego poprzednik prawny) stał się posiadaczem prawa o treści odpowiadającej służebności przesyłu na nieruchomościach uczestnika z dniem nabycia własności urządzeń przesyłowych tj. z dniem 08.01.1991 r. w złej wierze, wobec czego okres niezbędny do nabycia służebności przesyłu na nieruchomościach uczestnika wynosi 30 lat i upłynąłby z dniem 08.01.2021 r., gdyby nie nastąpiło przerwanie biegu terminu zasiedzenia przez uczestnika. Stosowanie do art. 175 k.c., do biegu zasiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o biegu przedawnienia roszczenia. Według zaś art. 123 § 1 ust.1) k.c., bieg przedawnienia przerywa się m.in. przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. W dniu 29 marca 2019 r. uczestnik Skarb Państwa - Nadleśnictwo M. wystąpił do Sądu Rejonowego w Olsztynie z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej przeciwnika (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. wzywając do usunięcia z nieruchomości wzywającego gazociąg wraz z przyłączami i układem zaporowo – upustowym znajdujących się na działkach nr (...) położonych w obrębie S., gmina R. oraz na działkach nr (...) w terminie 2 miesięcy od zawarcia ugody oraz zawarcia umowy dzierżawy, której przedmiotem byłoby korzystanie z nieruchomości wzywającego. W związku z powyższym, zdaniem tego Sądu, doszło więc do skutecznego przerwania biegu terminu zasiedzenia przez wnioskodawcę służebności przesyłu na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...), Gmina R., obręb ewidencyjny S., obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz na nieruchomości położonej w województwie (...), powiecie (...), Gmina R., obręb ewidencyjny Ś., obejmującej działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie prowadzi księgę wieczystą nr (...) będących własnością uczestnika. W konsekwencji wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu w niniejszej sprawie podlegał oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd I instancji rozstrzygnął w oparciu o treść art. 520 § 2 k.p.c. mając na względzie, iż interesy uczestników są sprzeczne. W konsekwencji strona przegrywająca proces - wnioskodawca w niniejszej sprawie zobowiązany jest do zwrotu uczestnikowi poniesionych przez niego kosztów procesu, na które składały się koszty zastępstwa prawnego ustalone zgodnie z § 5 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Od postanowienia Sądu I instancji apelację wniósł wnioskodawca, zaskarżając je w całości i zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał istotny wpływ na wynik sprawy polegający na uznaniu, że poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie służebności pozostając w złej wierze, podczas gdy w chwili posadowienia i przekazania do eksploatacji urządzeń sieci gazowej prawo własności nieruchomości przysługiwało Skarbowi

Państwa będącemu jednocześnie poprzednikiem prawnym wnioskodawcy, a rozpoczęcie posiadania prowadzącego do zasiedzenia nastąpiło na skutek wprowadzenia ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmieniającej ustawę o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.) przyznającej z dniem 5 grudnia 1990 r. państwowym osobom prawnym, którym dotąd przysługiwało prawo zarządu, zdolność nabywania we własnym imieniu wszelkich praw majątkowych, w tym rzeczowych uwłaszczając je na posiadanym mieniu, będącym dotychczas własnością państwową, prawem użytkowania wieczystego gruntu i prawem własności budynków oraz urządzeń (art. 2) oraz wstecznie potwierdzającej prawo własności nieruchomości nabytych przez państwowe osoby prawne po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) wskazując, że od chwili nabycia stanowią one własność tych osób (art. 3), tj. po dniu 1 lutego 1989 r., a zatem poprzednik prawny wnioskodawcy miał prawo przypuszczać, że przysługuje mu uprawnienie do korzystania z nieruchomości i nie narusza niczyjego prawa i tym samym wszedł w posiadanie służebności w dobrej wierze,

2. naruszenie przepisu postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, niezgodnej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny dowodów tj. dokumentacji z procesu administracyjno-budowlanego sieci gazowej, dokumentów wskazujących na przekształcenia i następstwo prawne wnioskodawcy poprzez uznanie, że poprzednik prawny wnioskodawcy w chwili wejścia w posiadanie służebności pozostawał w złej wierze podczas gdy wymienione dokumenty wskazują na to, że zarówno wnioskodawca, jak i jego poprzednik prawny mieli podstawy do przekonania, że zarówno wchodząc w posiadanie służebności jak i eksploatując urządzenia przesyłowe nie naruszają niczyjego prawa i tym samym pozostawali w dobrej wierze;

3. naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 7 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w niniejszym postępowaniu obalone zostało domniemanie dobrej wiary i poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie w złej wierze, podczas gdy dobra wiara występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu rozpoczęło się w okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa, co biorąc pod uwagę specyfikę sytuacji związanej z wejściem w posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w warunkach uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych na infrastrukturze przesyłowej znajdującej się na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa, miało miejsce w niniejszej sprawie, a zatem poprzednik prawny wnioskodawcy rozpoczynając posiadanie służebności prowadzącej do zasiedzenia pozostawał w dobrej wierze.

Wnioskodawca wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu przez poprzednika prawnego wnioskodawcy tj. (...) Sp. z o.o. z dniem 5 grudnia 2010 r. w zakresie wskazanym we wniosku oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego za I instancję, według norm przepisanych;

2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych za postępowanie apelacyjne.

W odpowiedzi na apelację uczestnik wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona w przeważającym zakresie.

Wprawdzie Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, nie akceptuje jednak przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia oceny prawnej, a w szczególności nie podziela stanowiska, że poprzednik prawny wnioskodawcy wszedł w posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w złej wierze. W konsekwencji, w niniejszej sprawie ma zastosowanie

dwudziestoletni termin zasiedzenia, który liczony od dnia 7 stycznia 1991 r. upływał z dniem 7 stycznia 2011 r. i w tej dacie doszło do zasiedzenia spornych służebności.

Przechodząc do wyjaśnienia powodów, dla których Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że posiadanie poprzedników prawnych wnioskodawcy miało charakter posiadania w dobrej wierze należy wskazać, że właściwym dla oceny dobrej bądź złej wiary przedsiębiorstwa przesyłowego jest moment jego uwłaszczenia mieniem Skarbu Państwa, co nastąpiło w dniu 7 stycznia 1991 r. W tej dacie przedsiębiorstwo przesyłowe stało się właścicielem spornych urządzeń. Stanowisko to zgodne jest z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie III CZP 81/18. Od tej daty, wbrew stanowisku wnioskodawcy należy również liczyć bieg terminu zasiedzenia, co pozostaje zgodne ze stanowiskiem Sądu I instancji. Jak wskazał Sąd Najwyższy, do nabycia na własność urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwa państwowe doszło z dniem 7 stycznia 1991 r., a podstawę nabycia stanowił art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. 1991 r. Nr 2, poz. 6), nie zaś, jak błędnie wskazał wnioskodawca, art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że służebność gruntowa i służebność przesyłu są prawami na rzeczy cudzej. Z istoty konstrukcji zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz służebności przesyłu wynika niedopuszczalność połączenia po stronie zasiadającego w odniesieniu do nieruchomości obciążonej przymiotu jej właściciela i posiadacza w zakresie odpowiadającym treści służebności. Jest oczywiste, że w sytuacji gdy Skarb Państwa był właścicielem nieruchomości i urządzeń przesyłowych nie mogło być mowy o powstaniu prawa na rzeczy cudzej, a mogło to mieć miejsce dopiero wtedy, gdy doszło do rozdzielenia własności urządzeń przesyłowych i własności nieruchomości (7 stycznia 1991 r.). W konsekwencji nie ma żadnych podstaw prawnych, aby przyjąć do oceny dobrej wiary daty posadowania urządzenia przesyłowego, jeżeli w tej dacie Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości, jak i urządzeń przesyłowych. Dopiero w dacie rozdzielenia prawa własności nieruchomości od prawa własności urządzeń przesyłowych rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu i ta data jest istotna dla oceny dobrej wiary posiadacza zależnego (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., II CSK 103/09, z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09, i z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13).

W uchwale z dnia 5 czerwca 2018 r. składu siedmiu sędziów, podjętej w sprawie III CZP 50/17, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych - własności urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej te nieruchomości (OSNC 2019, nr 1, poz. 1). Nie mniej jednak liczne spory zarówno w doktrynie, jak i judykaturze, i wreszcie konieczność rozstrzygnięcia powyższego zagadnienia w drodze przytoczonej uchwały przemawiają za przyjęciem koncepcji, że w momencie wejścia w posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, tj. w dniu 7 stycznia 1991 r. przedsiębiorstwo przesyłowe pozostawało w dobrej wierze w zakresie uprawnienia do korzystania z gruntu w powyższym zakresie.

W aktualnym orzecznictwie w odniesieniu do posiadania nieruchomości w zakresie służebności o treści służebności przesyłu przyjmuje się, że dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13), względnie, gdy posiadacz powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione. Z kolei w złej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo wie, że prawo to mu nie przysługuje albo też ten, kto wprawdzie ma świadomość co do nie przysługiwania mu określonego prawa, jednakże jego niewiedza nie jest usprawiedliwiona w świetle okoliczności danej sprawy. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiedza o braku przysługującego prawa, jak i brak takiej wiedzy wynikający z braku należytej staranności, a więc niedbalstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14). Dlatego rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w dobrej/złej wierze, należy

mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności, a domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, Nr 9, poz. 98).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa może być uznane za posiadacza tej nieruchomości w zakresie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w dobrej wierze (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2018 r., IV CSK 23/17 i IV CSK 136/17). W uzasadnieniu wskazano, że przedsiębiorstwo energetyczne miało podstawy do przyjęcia, że posiadając w takim zakresie nieruchomość państwową nie narusza prawa własności Skarbu Państwa. Mogło zasadnie przyjmować, że jeśli nastąpiło z mocy prawa uwłaszczenie użytkowaniem wieczystym gruntów na rzecz państwowych osób prawnych, w których zarządzie pozostawały te grunty oraz prawem własności znajdujących się na takich gruntach budynków i innych urządzeń, to również jeśli nabywało z dniem 7 stycznia 1991 r. z mocy prawa własność urządzeń elektroenergetycznych, to następowało to wraz z prawem do gruntu w zakresie koniecznym do korzystania z tych urządzeń, tym bardziej, że takie uprawnienie pozostaje w funkcjonalnym związku z własnością tych urządzeń, bowiem bez prawa do gruntu w określonym zakresie nie jest możliwe korzystanie ze zlokalizowanych tam urządzeń elektroenergetycznych. Brak wyraźnej regulacji prawnej tytułu prawnego przedsiębiorstw energetycznych do nieruchomości, na których znajdowały się nabyte z mocy prawa urządzenia elektroenergetyczne doprowadził do nierównego potraktowania przedsiębiorstw państwowych w ramach uwłaszczenia mieniem państwowym, ponieważ przedsiębiorstwa państwowe, które wybudowały na pozostających w ich zarządzie gruntach budynki i inne urządzenia nabywały z mocy prawa nie tylko prawo do tych budynków i innych urządzeń, ale także użytkowanie wieczyste do gruntu, natomiast przedsiębiorstwa energetyczne nabywały jedynie prawa do urządzeń energetycznych, bez praw do nieruchomości, przez które te urządzenia przebiegały. Trudno w takiej sytuacji uznać, że przedsiębiorstwo energetyczne w zakresie posiadania nieruchomości państwowych, przez które przebiegają linie energetyczne, narusza zasady współżycia społecznego, a przez to jest posiadaczem w złej wierze. Brak unormowań prawnych w tej materii jest zapewne wynikiem nieświadomych zaniechań, a nie wynikiem celowych i racjonalnych zamierzeń ustawodawczych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie II CSK 591/18 i cytowane tam orzecznictwo).

W uchwale z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, Sąd Najwyższy kolejny raz stanął na stanowisku, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa, na podstawie wspomnianej nowelizacji z dnia 20 grudnia 1990 r. ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Sąd Najwyższy podkreślił m.in., że przedsiębiorstwo przesyłowe w chwili objęcia służebności w posiadanie wiedziało, iż urządzenia przesyłowe, z których korzysta, zostały zbudowane na gruncie Skarbu Państwa za zgodą właściciela przez to samo przedsiębiorstwo, a zatem ich budowa i korzystanie z nich było legalne i nie wymagało żadnych dodatkowych czynności. Analiza regulacji prawnych dotyczących uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych wskazywała na to, że zamiarem ustawodawcy było uregulowanie praw tych przedsiębiorstw do mienia znajdującego się w ich dyspozycji kompleksowo, by zapewnić im samodzielność gospodarczą przez stworzenie stabilnej podstawy majątkowej funkcjonowania niezależnie od Skarbu Państwa, co w założeniu miało im umożliwić prowadzenie dotychczasowej działalności w warunkach wolnego rynku i ułatwić późniejszą prywatyzację. Przedsiębiorstwo państwowe miało więc obiektywne podstawy do przyjęcia, że korzystanie z urządzeń przesyłowych na nieruchomości państwowej zostało również objęte uwłaszczeniem. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na kontekst historyczno - społeczno - gospodarczy uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych, w ramach którego nie chodziło o zmianę faktycznego zakresu dysponowania mieniem przez państwowe osoby prawne, lecz o przekształcenie dotychczasowych relacji prawnych dotyczących mienia w kierunku klasycznych rozwiązań cywilistycznych. Konsekwencją tego procesu było między innymi rozdzielenie własności gruntu (Skarbu Państwa) i urządzeń przesyłowych (przedsiębiorstwo państwowe). Doszło do niego w ramach regulacji ustawowej będącej elementem transformacji ustrojowej i wdrażania nowego

systemu gospodarczego, w której ustawodawca pominął konieczność zapewnienia przedsiębiorcy przesyłowemu uprawnień do gruntu, mimo że Skarb Państwa będący właścicielem gruntu uwłaszczył przedsiębiorstwo, co do urządzeń przesyłowych znajdujących się na tym gruncie. Niezapewnienie przedsiębiorstwu państwowemu tytułu do gruntu, na którym została posadowiona infrastruktura przesyłowa było efektem tego, że regulacje ustawowe dotyczące uwłaszczeń i prywatyzacji z uwagi na swoją globalność były dalekie od precyzji i spójności, ale towarzyszył im cel w postaci kompleksowego uregulowania praw przedsiębiorstw państwowych do mienia (uzasadnienie uchwały z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie III CZP 81/18 i cytowane tam orzecznictwo).

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 maja 2021 r. w sprawie V CSKP 71/21, w uzasadnieniu którego stwierdził, że wszak przedsiębiorstwo państwowe, a ściślej - osoby wchodzące w skład jego organów mogły w chwili nabycia własności urządzeń przesyłowych pozostawać w przekonaniu, że wraz z ich nabyciem przedsiębiorstwo nabywa również prawo, które umożliwia korzystanie z tych urządzeń na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. W chwili, w której nastąpiło „rozłączenie” prawa do nieruchomości od prawa do urządzeń przesyłowych, w praktyce nic się nie zmieniło. Co więcej, przekonanie organów przedsiębiorstwa można uznać za usprawiedliwione dodatkowo, skoro dla przyjęcia odmiennego stanowiska w orzecznictwie konieczne było rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Zasadnicze znaczenie dla ustalenia dobrej wiary posiadacza w chwili rozpoczęcia posiadania służebności ma domniemanie przewidziane w art. 7 k.c.

Natomiast w postanowieniu z dnia 25 września 2020 r. w sprawie V CSK 598/18 Sąd Najwyższy raz jeszcze odwołał się do uchwały w sprawie III CZP 50/17 i podkreślił, że wprawdzie Sąd Najwyższy ostatecznie zanegował pogląd jakoby wraz z uwłaszczeniem przedsiębiorstwo przesyłowe nabyło uprawnienie do korzystania z gruntu w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych nie mniej jednak, przywołane na rzecz tego stanowiska racje uzasadniają co najmniej przyjęcie, że przedsiębiorstwo państwowe, które w procesie uwłaszczenia nabyło urządzenia przesyłowe od Skarbu Państwa, mogło pozostawać w usprawiedliwionym, choć błędnym, przekonaniu, że dysponuje ono uprawnieniem do dalszego korzystania z nieruchomości gruntowych Skarbu Państwa, na których urządzenia te były posadowione. Sąd Najwyższy podniósł, że podkreślenia wymaga, że urządzenia te powstawały na gruntach Skarbu Państwa i były eksploatowane przez przedsiębiorstwo państwowe przez szereg lat za zgodą Skarbu Państwa i bez jego sprzeciwu. Fakt ten nie jest obojętny z punktu widzenia dobrej wiary posiadacza służebności, ponieważ współkształtuje okoliczności, w których doszło do objęcia służebności w posiadanie.

Podzielając powyższe zapatrywania Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, zgodnie z którym, na moment uwłaszczenia poprzednika prawnego wnioskodawcy mieniem Skarbu Państwa (co nastąpiło w dniu 7 stycznia 1991 r.) pozostawał on w dobrej wierze w zakresie przysługiwania mu uprawnienia do korzystania ze spornego gruntu w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. W związku z powyższym liczony od dnia 7 stycznia 1991 r. dwudziestoletni termin zasiedzenia upływał w dniu 7 stycznia 2011 r.

Przebieg służebności na gruncie Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o opinię biegłego J. Z. (zarówno główną jak i uzupełniającą), której ustalenia ostatecznie nie były przez uczestników kwestionowane. Opinia ta jest spójna, logiczna i w pełni odpowiada na zobowiązanie Sądu, wskazuje przebieg gazociągu, jego długość oraz ustala pas służebności i związku z tym w powyższym zakresie została włączona do wydanego w sprawie postanowienia jako jego integralna część.

Wobec powyższego, w punkcie I. postanowienia, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w części, w ten sposób, że nadał mu nowe brzmienie, w którym w punkcie 1. stwierdził, że poprzednik prawny wnioskodawczyni – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. – nabyła z dniem 7 stycznia 2011 r. przez zasiedzenie na nieruchomościach uczestnika Skarbu Państwa - Nadleśnictwa M. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z urządzeń przesyłowych szczegółowo w tym punkcie opisanych, obejmującą uprawnienie do przesyłania gazu, prawo przechodu i przejazdu do urządzeń przesyłowych celem usunięcia awarii, a także wykonanie prac konserwacyjnych, rozbiórkowych, modernizacyjnych, remontowych urządzeń przesyłowych, w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania poszczególnych elementów tych

urządzeń, o przebiegu zaznaczonym na mapach sporządzonych przez biegłego geodetę J. Z., znajdujących się na k. 574 – 581 akta sprawy i stanowiących integralną część orzeczenia, w punkcie 2. oddalił wniosek w pozostałej części i w punkcie 3. na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie obciążył uczestnika kosztami postępowania na rzecz wnioskodawczyni.

W punkcie II. postanowienia, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy w pozostałym zakresie apelację oddalił jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie III. postanowienia i na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie obciążył uczestnika kosztami postępowania na rzecz wnioskodawczyni za postępowanie odwoławcze. W ocenie Sądu Okręgowego za zastosowaniem dobrodziejstwa z art. 102 k.p.c. przemawia charakter sprawy. Zdaniem Sądu Okręgowego uczestnik postępowania mógł pozostawać, wprawdzie w błędnym, ale do pewnego stopnia uzasadnionym okolicznościami sprawy przekonaniu, że do zasiedzenia nie doszło. W powyższym przekonaniu utwierdziło uczestnika rozstrzygnięcie Sądu I instancji, co uzasadnia zastosowanie normy z art. 102 k.p.c. również na etapie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSO Jacek Barczewski